

SƯU TẦM HIỆN VẬT CỦA BẢO TÀNG LỊCH SỬ QUÂN SỰ VIỆT NAM SAU 5 NĂM NHÌN LẠI (2000 - 2005)

THƯỢNG TÁ HÀ MINH DƯƠNG*

Sưu tầm hiện vật là một trong những khâu công tác nghiệp vụ có tính chất quyết định sự tồn tại, phát triển của mỗi bảo tàng, bởi không có hiện vật không có bảo tàng. Một bảo tàng đã ra đời nhưng nếu không tiếp tục sưu tầm hiện vật, các phần trưng bày sẽ không có điều kiện thực hiện việc chỉnh lý, đổi mới, không có những hiện vật độc đáo bổ sung cho trưng bày bảo tàng đó sẽ không đáp ứng nhu cầu của xã hội.

Do ý thức được tầm quan trọng đó, từ năm 2000, công tác sưu tầm của Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam được đẩy lên một tầm cao mới và được Bộ Quốc phòng, Tổng cục Chính trị đặc biệt quan tâm. Đây là một trong những công tác hàng đầu, được Bảo tàng chú trọng đầu tư cả về nhân lực, trí lực và tài lực.

Trưng bày của Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam gắn với lịch sử dựng nước và giữ nước

của dân tộc ta, do đó nội dung sưu tầm hiện vật của Bảo tàng rất phong phú, bao gồm những vấn đề liên quan đến lịch sử quân sự Việt Nam từ thời đại vua Hùng đến thời đại Hồ Chí Minh, trong đó chú trọng sưu tầm hiện vật về giai đoạn lịch sử trước năm 1930 và công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc từ năm 1975 đến nay.

Một thách thức rất lớn với đội ngũ cán bộ sưu tầm: Địa bàn sưu tầm trải dài khắp cả nước, nên để sưu tầm được những loại hiện vật quý, phù hợp với tính chất, đặc điểm loại hình lịch sử quân sự đối với Bảo tàng là một thách thức lớn. Một vấn đề đặt ra đối với Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam, là làm thế nào có thể sưu tầm được một số lượng hiện vật lớn, đảm bảo chất lượng về mặt khoa học, trong đó có những hiện vật tồn tại cách đây hàng nghìn năm, những hiện vật nặng hàng chục tấn, vài chục tấn (như máy bay, xe tăng) phải chuyên chở từ vài trăm đến vài ngàn km để đưa về Bảo tàng. Đó là chưa kể những hiện vật nằm sâu trong lòng đất, có những hiện vật còn tiềm ẩn nguy cơ mất an toàn do còn chứa chất nổ như

* TRƯỞNG PHÒNG NGHIÊN CỨU - SƯU TẦM - QUẢN LÝ NGHIỆP VỤ, BẢO TÀNG LỊCH SỬ QUÂN SỰ VIỆT NAM

bom, mìn... Để đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ, Bảo tàng đã huy động toàn đơn vị tham gia sưu tầm, trong đó phòng Nghiên cứu - Sưu tầm - Quản lý nghiệp vụ là lực lượng nòng cốt, đồng thời thiết lập mạng lưới cộng tác viên ở các tỉnh thành phố, lấy các bảo tàng đơn vị trong toàn quân và hội cựu chiến binh các cấp làm cơ sở. Cùng đó, Bảo tàng đã sử dụng nhiều hình thức, phương pháp sưu tầm, trong đó đặc biệt là việc áp dụng phương pháp truyền thống như: Tổ chức các chuyến đi khảo sát theo chuyên đề; tiếp nhận hiện vật từ các cá nhân, tập thể mang đến trao tặng; trao đổi hiện vật với các bảo tàng; phát hiện hiện vật qua thông tin từ các phương tiện thông tin đại chúng... Xuất phát từ đặc điểm loại hình và từ tính chất nhiệm vụ là bảo tàng đầu ngành của hệ thống bảo tàng trong quân đội, Bảo tàng đã linh hoạt vận dụng những hình thức sưu tầm theo cách riêng như: Tổ chức hướng dẫn nghiệp vụ cho các bảo tàng trong hệ thống kết hợp với sưu tầm hiện vật; kết hợp triển lãm lưu động, giao lưu, tuyên truyền hiện vật với các đơn vị, địa phương để sưu tầm hiện vật; tổ chức các cuộc vận động sáng tác mỹ thuật về đề tài lực lượng vũ trang, chiến tranh cách mạng thu hút họa sĩ cả nước tham gia, động viên họa sĩ hiến tặng tranh; phối hợp với hội Cựu chiến binh các cấp phát hiện nhân chứng có hiện vật để sưu tầm; tổ chức triển lãm hiện vật mới sưu tầm hàng năm và mời các đơn vị, cá nhân có nhiều hiện vật đóng góp cho bảo tàng đến dự, qua đó vừa động viên kịp thời, vừa tiếp tục đưa họ trở thành cầu nối cho việc phát hiện hiện vật, sưu tầm hiện vật và bổ sung thông tin hiện vật.

Nhờ những hoạt động tích cực và sáng tạo trên, số lượng hiện vật Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam sưu tầm hàng năm tăng nhanh: Năm 2000, Bảo tàng sưu tầm được 218 hiện vật; năm 2005, sưu tầm 1.331 hiện vật. Từ năm 2000 - 2005, Bảo tàng đã sưu tầm được 4589 hiện vật gốc thể phôi, trong đó có nhiều hiện vật, cổ vật quý hiếm như: Dao găm, mác, vũ khí thời Đông Sơn có niên đại cách đây 2000 - 2500 năm, súng lệnh thời Lê, súng thần công và nhiều hiện vật khối lớn như máy bay, xe tăng... Hiện vật sưu tầm được chọn lọc mang tính điển hình, độc đáo, có khả năng bảo quản lâu dài. Cách ghi chép thông tin hiện vật đảm bảo đầy đủ, chính xác về nội dung lịch sử -

Hà Minh Phương: *Sưu tầm hiện vật của Bảo tàng...*

văn hoá, yếu tố pháp lý. Tất cả các hiện vật đều được lập hồ sơ để được đưa ra Hội đồng xét duyệt hiện vật thông qua - Những hiện vật nhất thiết phải có đủ chữ ký của người trao hiện vật, xác nhận của địa phương nơi cư trú của người trao hiện vật, có biên bản, quyết định của Giám đốc thì Bảo tàng mới nhập kho cơ sở. Bảo tàng đã tổ chức 39 lần xét duyệt hiện vật; số lượng hiện vật các lần xét duyệt tăng dần theo từng năm: từ 4 lần xét duyệt hiện vật trong năm 2001 lên 8 lần xét duyệt trong năm 2002, 2003; 9 lần năm 2004 và 11 lần trong năm 2005.

Ngoài việc thực hiện nhiệm vụ sưu tầm theo chỉ tiêu kế hoạch đề ra hàng năm, Bảo tàng còn tiến hành xác minh, bổ sung thông tin, lập hồ sơ khoa học cho nhiều hiện vật có của Bảo tàng.

Những kết quả trên đã minh chứng cụ thể, sinh động đóng góp quan trọng của công tác sưu tầm đối với các mặt hoạt động của Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam trong những năm qua. Đây là một vấn đề trọng tâm trong hoạt động của Bảo tàng, được Bộ Quốc phòng, Tổng cục Chính trị quan tâm đầu tư đúng mức, chỉ đạo chặt chẽ. Đây còn là kết quả của sự chủ động, sáng tạo trong chỉ đạo tổ chức thực hiện công tác sưu tầm của cấp uỷ, chỉ huy, các nhân viên bảo tàng, đồng thời là sự nỗ lực, khắc phục mọi khó khăn, hoàn thành nhiệm vụ của toàn thể cán bộ nhân viên trong đơn vị, nhất là các trợ lý sưu tầm. Ngoài ra, phải kể đến các bảo tàng trong hệ thống, hội Cựu chiến binh các cấp, các gia đình tướng lĩnh, các nhân chứng, đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ và hiến tặng hiện vật cho Bảo tàng.

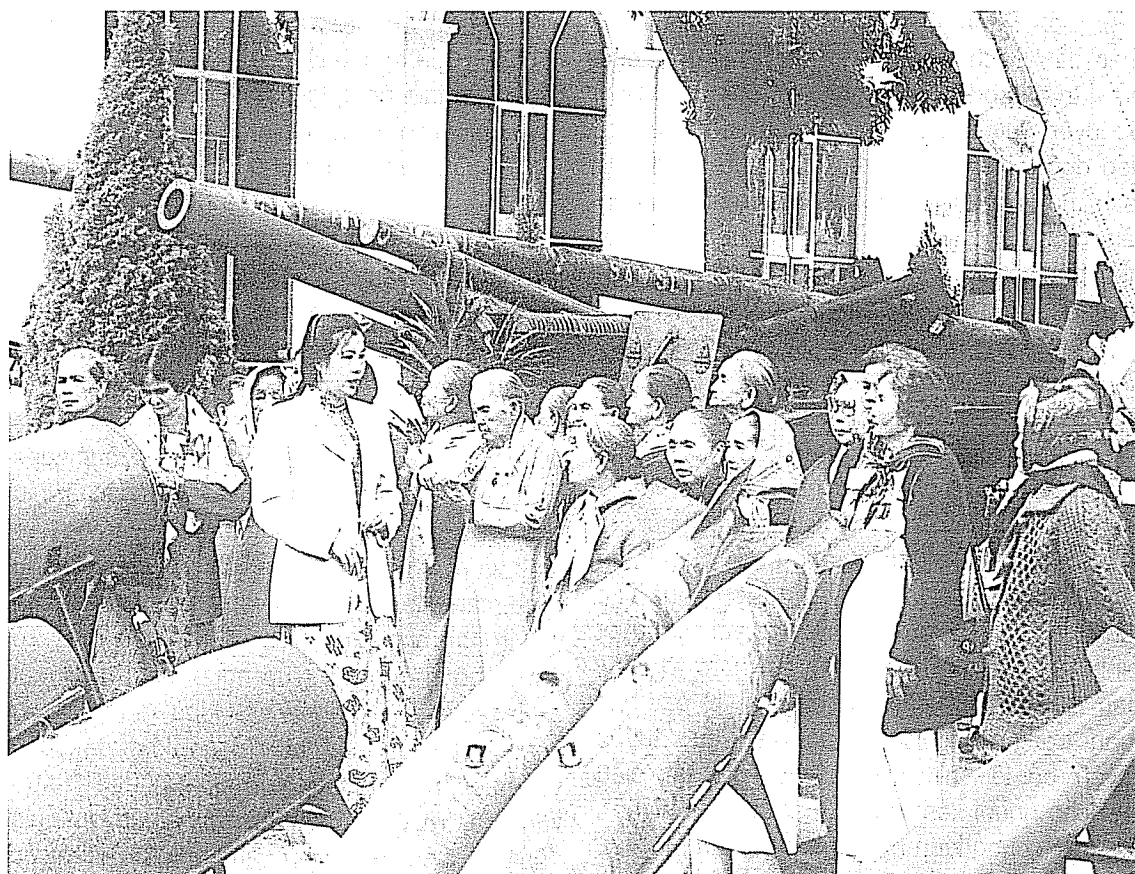
Bên cạnh những kết quả đạt được, công tác sưu tầm ở Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam còn một số hạn chế, bất cập: So với yêu cầu chuẩn bị cho các phần trưng bày của Bảo tàng mới, số lượng hiện vật sưu tầm được trong 5 năm qua cùng nhiều số lượng hiện vật đang lưu giữ ở kho và trưng bày trên hệ thống của bảo tàng vẫn còn là một khoảng cách. Hiện vật thuộc giai đoạn trước năm 1930, hiện vật phản ánh hoạt động của quân đội từ năm 1976 đến nay chưa nhiều, chưa có nhiều hiện vật về các trận quyết chiến chiến lược trong lịch sử dân tộc. Số hiện vật là bảo vật, quý hiếm còn ít. Một số hiện vật chưa đầy đủ yếu tố pháp lý.

Những hạn chế trong công tác sưu tầm của Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam có nhiều nguyên nhân: Khâu tổ chức thực hiện, xây dựng kế hoạch sưu tầm có lúc chưa sát, tỷ mỉ, chặt chẽ và chưa chủ động; một số cán bộ sưu tầm thiếu kinh nghiệm, năng lực đội ngũ cán bộ sưu tầm chưa đồng đều; công tác đảm bảo phương tiện, kinh phí còn nhiều bất cập; chưa thực hiện triệt để xã hội hoá công tác sưu tầm; việc đãi ngộ động viên với cán bộ sưu tầm cũng như cộng tác viên, nhân chứng đóng góp hiện vật cho bảo tàng còn chưa tương xứng. Về khách quan, cuộc chiến đã lùi quá xa, nhân chứng hiện còn đã ít, lại già yếu, một số không còn đủ minh mẫn do bệnh tật; tốc độ hoá đô thị diễn ra nhanh chóng, di tích, di vật mất dần; trong nhân dân, số người không những giữ gìn hiện vật mà còn sưu tầm thêm để làm bảo tàng riêng của gia đình cũng ngày một tăng thêm...

Từ thực tiễn đó, một vấn đề đặt ra đối với Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam là cần

tranh thủ sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp trên, kịp thời tổ chức triển khai nhiệm vụ sưu tầm phù hợp với yêu cầu nhiệm vụ chính trị của đơn vị, đồng thời phải phát huy được sức mạnh tổng hợp của toàn đơn vị, của sự phối hợp giữa đơn vị với các địa phương và các bảo tàng trong cả nước; quan tâm rèn luyện, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ sưu tầm làm nòng cốt. Đó cũng chính là quá trình tiếp tục mở rộng và nâng cao hơn nữa hiệu quả của chủ trương xã hội hoá công tác sưu tầm hiện vật cho bảo tàng. Cùng đó, Bảo tàng cũng rất cần sớm nghiên cứu, tham mưu với Tổng cục Chính trị, Bộ Quốc phòng về quy chế quản lý, sưu tầm, phát huy tác dụng của các hiện vật trong hệ thống bảo tàng toàn quân; quan tâm đầu tư kinh phí, phương tiện cho hoạt động sưu tầm, có hình thức động viên phù hợp đối với cán bộ sưu tầm cũng như nhân chứng, các đơn vị đóng góp nhiều hiện vật cho bảo tàng./.

H.M.D

Đoàn đại biểu Bà mẹ Việt Nam anh hùng cả nước thăm BT.LSQSVN - Ảnh BT.LSQSVN